

מאוצרות הפרשה

לו רבי ברצוני להתגייר ע"מ שתלמדני את כל התורה כולה כשאני על רגל אחת, וסילקו שמאי, ובא לפני הלל ואמר לו רבי ברצוני וכו', אמר לו "דעלך סאני לחברך לא תעביד" זהו כל התורה ואיך זיל גמור. ושאל ר' ישראל, הרי המקור לזה הוא בפסוק ואהבת לרעך כמוך שאמר ר"ע זה כלל גדול בתורה, ולמה הלל אמר לו בלשון שמה ששאנוי עליך אל תעשה לחברך, ולמה לא אמר לו מה שאהוב עליך תעשה לחברך, וכמו לשון הפסוק, (ועיין מהרש"א שם). אלא התשובה היא, שאם היה אומר לו מה שאהוב עליך תעשה לחברך היה משמע שמה שטוב עכשיו בשבילך את זה תעשה לשני, ואע"פ שלשני זה רע, ולכן אמר לו בלשון הפוכה שמה ששאנוי עליך אל תעשה לשני. וללמד שלא לעשות לשני רעה אע"פ שלך זה טובה. ולכן אע"פ שלך טוב עכשיו ללמוד, מ"מ לשני זה לא טובה עכשיו, כי הוא צריך פרנסה שיהיה לו מה לאכול ותרשה לו לדבר.

וזהו יסוד גדול שצריך לקיים "ואהבת לרעך כמוך" לעשות באופן שלשני הוא הכי טוב, ולוותר לאחרים, ובפרט בימי ספירת העומר שצריך יותר להיזהר בזה, והקב"ה יעזור שיהיה לכולם טוב ונוכח לבשורות טובות. (הרה"ג יהודה אריה דינר שליט"א, דברי השירה)

מפני שיבה תקום והדרת פני זקן (יט, לב)

מרון הגר"ד לנדו שליט"א: יש אדם רב בימים יותר מחבירו וחייב לקום מפניו, כיצד?

נולד אחד ב"י אדר ב', וקדם לו אחר שנולד בכ" אדר א'. הנולד קודם חייב לעמוד לפני הקטן ממנו (אם שנת הגיעם לשיבה יש בה רק אדר אחד), בעת שהגיע הקטן לשיבה ב"י אדר. (סברי מרנן)

ואל בני ישראל תאמר איש איש מבני ישראל ומן הגר הגר בישראל אשר יתן מזרעו למלך מות יומת עם הארץ ירגמהו באבן (כב, ב)

חידה: איך יתכן שאדם יהיה חייב סקילה ו... ברגע האחרון לפני שהוציאוהו להורגו הגיעו שתי עדים וסיפרו שכבר לפני חודש היה לו בן שנהרג בתמרון צבאי בדרום אפריקה ובגלל עדות זו לא ייהרג אותו? וכן להיפך: כיצד יתכן שבית דין יקבל עדות על מעשה מסוים ויחליט שלא לסוקלו ולפתע יגיעו שתי עדים ויספרו שכבר לפני חודש היה לו בן שנהרג בתמרון צבאי בדרום אפריקה ובגלל עדות זו מיד יוציאו אותו לסקילה? התירוץ הוא: יש דרשת חז"ל: "אשר יתן מזרעו" ולא כל זרעו. (מובא בדעת זקנים מבעלי התוספות ויקרא כד, יב).

אם כן זהו פתרון החידה. במקרה הראשון העידו שאדם זה העביר בניו למולך לפני שבועיים, ולא היה זה "כל זרעו" כי יש לו עוד בן בדרום אפריקה... אבל כשהגיעו עדים והעידו שהבן הנוסף בדרום אפריקה נהרג כבר לפני כחודש, נמצא שבומנן העברת בניו למולך שבועיים לאחר מכן הוא העביר "כל זרעו" למולך, אם כן לא ייהרגו.

וכן במקרה השני להיפך – העידו שהעביר כל בניו למולך לפני כחודש וחצי, ולא ידעו שיש לו עוד בנים, אם כן ב"ד יפסוק שלא להורגו שהרי זה "כל זרעו", ולאחר מכן הגיעו והעידו שבאותו הזמן היה לו עוד בן בדרום אפריקה, אם כן כשהעביר בניו למולך היה זה "מזרעו" ולא "כל זרעו" ודינו להסקל. (הגאון ר' חיים ברוך נבנצאל שליט"א, גליון א ישיבישער חומש)

קדושים תהיו כי קדוש אני ה' אלקיכם (יט, ב)

ובמדרש (ויקרא רבה כד, ט): "קדושים תהיו – יכול כמוני, ת"ל: כי קדוש אני, קדושותי למעלה מקדושתכם". שאל הרעב'ע מסאטמאר וצוק"ל: מה היה ההו"א של "יכול כמוני"? וכי כיצד ניתן להעלות על הדעת דבר שכזה? והוא מפרק לה: הואיל ונאמר על הקב"ה (ויקרא טז, טז): "השוכן איתם בתוך טומאותם", יבוא אדם ויאמר גם אני כמו הקב"ה יכול גם להיות קדוש וגם לשכון בתוך טומאה... אומר הקב"ה "קדושותי למעלה מקדושתכם" אין אתם יכולים לעשות כן!

איש אמו ואביו תיראו ואת שבתותי תשמורו אני ד' (יט, ג)

רבינו מרן שר התורה הגר"ח קניבסקי זצ"ל: אמרו ביבמות (ה:), יכול יהא כיבוד אב ואם דוחה שבת? ת"ל איש וכו', כולכם חייבין בכבודי. ולקמן בפרשה כתיב, "את שבתותי תשמורו ומקדשי תיראו אני ד'", ואמרו שם ג"כ (ו:), יכול יהא בנין ביהמ"ק דוחה שבת? צ"ל שבתותי תשמורו, כולכם חייבין בכבודי. ויש לעיין, מדוע גבי כיבוד אב ואם הקדים "איש אמו ואביו תיראו" ל"את שבתותי תשמורו", וגבי מקדש הקדים את "שבתותי תשמורו"? הרי בשתייהן דרשו שאין דוחין שבת! ויש לומר, דבכיבוד אב ואם הקדימה התורה לשבת, מפני שכיבוד אב ואם כבר נוהג במעי אמו, לפני שחלה עליו השבת, כדמשמע בסנהדרין (צ"א:), שלכך לא ניתן היצה"ר במעי אמו, כדי שלא יבעט במעי אמו ויצא, ומוכח שלכן אין מבעט במעי אמו משום כבוד אם שעדיין אין לו יצה"ר. אבל גבי בנין ביהמ"ק איסור שבת חל כבר קודם שבנו ביהמ"ק, לכך הקדימה התורה איסור שבת. (סברי מרנן)

לא תשנא את אחיך בלבבך, לא תקום ולא תטר (יט, יז, יח) מכך שהתורה הקדושה מצווה לא לשנוא, לכאורה דרך הטבע הייתה לשנוא. ומכך שהתורה הקדושה מצווה לא לנקום, ולא לנטור, מוכח שדרך הטבע הייתה לנקום ולנטור. ולא רק שהתורה אוסרת לשנוא, לנקום ולנטור, אלא היא מצווה "ואהבת לרעך כמוך".

איך אפשר להגיע לדרגה כזו גבוהה? התשובה היא על ידי אמונה. לדעת ש"אני ד'", זה לא החבר שגרם רע, הוא בסך הכל שליח. כפי שאדם מקבל מכה מחפץ דומם, או יד ימין חתכה בטעות ביד שמאל. וכי יד שמאל תנקום כעת ותחתוך ליד ימין?! אין שום הבדל בין יד ימין שלך, ליד ימין של חברך. אתה יודע שהכל מאת הקב"ה. ועל ידי כך לא רק שלא שונאים, לא נוקמים ולא נוטרים, אלא אפילו זוכים להגיע לדרגה הגבוהה של "ואהבת לרעך כמוך". (המשגיח הגה"צ רבי דן סגל שליט"א)

ואהבת לרעך כמוך (יט, יח)

כותב רש"י, אמר רבי עקיבא זה כלל גדול בתורה. בספר פניני יצחק (עה"ת להר"ר יצחק פרוינדליך זצ"ל) מביא סיפור שמובא בספר בית יצחק, שפעם הגיע דרשן אחד לעיר קובנא ורצה לדרוש, והיה שם איזה גביר בבית מדרש שלא רצה לתת לו לדרוש כיון שיש לו שיעור קבוע באותו הזמן ולא רצה לבטל מלימודו, והדרשן אמר לו שהוא מוכרח לדרוש בשביל פרנסתו כי אין לו מה לאכול. ישב שם בבית המדרש מרון רבי ישראל סלנטר זצ"ל ושמע את הויכוח ביניהם, אמר ר' ישראל, שבגמ' בשבת (לא). מובא מעשה בנכרי אחד שבא להתגייר לפני שמאי ואמר

תוכחה על ידי לימוד הדרך הנכונה

לא תִשָּׂא אֶת אָחִיךָ בְּלִבְבְּךָ הֹכֵחַ תּוֹכִיחַ אֶת עַמִּיתְךָ וְלֹא תִשָּׂא עָלָיו חָטָא. (י"ט, י"ז)

וברשי": "ולא תשא עליו חטא" - לא תלבין את פניו ברבים

ע"פ ביאורו של רש"י, משמעויות של האיסור 'ולא תשא עליו חטא' היא, שעל אף החיוב להוכיח את החוטא, יש לעשות זאת בדרך שלא תלבין את פניו. ולכאורה יש להבין: מהו 'ולא תשא עליו חטא'? הלא די היה לומר - 'ולא תשא חטא', כלומר, עליו להיזהר שלא לחטוא בעצמך - בחטא של הלבנת פנים - בשעה שאתה מוכיחו על חטאו! לשם מה, אפוא, הוסיפה התורה את התיבה: 'עליו'?

את התשובה נבין ע"פ המעשה הבא:

ספוגים בחכמה היו קירותיה העתיקים של ירושלים, של לפני למעלה ממאה שנה. חכמים הם בני ירושלים קטן כגדול, שם יצא להרפתותם ולפיקחותם מני קדם. המעשה שלפנינו מתמקד באחד מן המפורסמים שבהם, הלא הוא רבה הנערץ של ירושלים, הגאון רבי שמואל סלנט זכר צדיק לברכה. בירושלים של אותם ימים, עוד בטרם ידעו מנפלאות החשמל, וגם רמקולים לא היו בשימוש באותם ימים. באותה תקופה, מחזה שכיה היה לראות כרוז אנושי העובר ברחובות העיר, ומודיע בקולו הרם על אירועים משמחים ועצובים כאחד. לעתים רחוקות, השתמשו בכרוז כדי להתריע מפני חששות ומכשולים רחמנא ליצלן, העלולים להיכשל בהם בני העיר.

באחד הימים, נשמע קולו של הכרוז מכריז, כי מי שקנה בשר באטליוו של קצב פלוני, עליו לדעת כי הבשר טריפה, ועליו לעשות שאלת רב על כל הכלים שנגעו בבשר. מחדרו, שמע רבי שמואל את הכרוז מודיע את הודעתו, אך לא היטיב לשמוע את הדברים. הוא ביקש מנאמן ביתו, רבי נפתלי צבי פרוש, שישוב וישמע באזניו מה בדיוק הוכרז.

כאשר נודע לו דבר ההכרזה, הורה לרבי נפתלי צבי כי יקרא מיד לשמש המכריז, וזה אץ אל מחוץ לבית, מסמן לכרוז להיכנס אל קיטונו של רבה של ירושלים.

"אמור נא לי", פנה הרב הישיש לאדם שסובב והכריז על הבשר האסור, "מה קרה בדיוק, כיצד נאסר הבשר ועל מה?"

הכרוז התמים לא ידע דבר. "אני רק מבצע את תפקידי, ואיני יודע מה בדיוק ארע" השיב לרב, וזה הורה לו לשוב לבית המטבחים, ולשאול את ה'מורה צדק' כיצד נטרף בשר.

השמש שב אל רבי שמואל, ומסר לו את הטעמים לפסילת הבשר, כפי שנאמרו לו על ידי רב בית המטבחים. מיד לאחר מכן, התעתד להמשיך בדרכו ולהכריז על הבשר שנטרף, אולם לרבה של ירושלים היו תוכניות אחרות. "לך אמור למו"ץ כי מבקש אני לשוחח עמו קמעה", ביקש מהכרוז, "אני עצמי הייתי מגיע אליו, אולם לרגל חולשתו אבקש כי יטריח את עצמו לבוא אליי".

בתוך דקות ספורות, התייצב המו"ץ הנרגש אל מול רבה של ירושלים, מצפה למוצא פיו. הרב ביקש להוציא מחדרו את כל האנשים שנמצאו שם. רק מזכירו רבי נפתלי צבי נשאר יושב בחדר. רבי שמואל ביקש מהמו"ץ לשמוע שוב את השאלה לפרטיה.

המו"ץ החל מרצה את הדברים לפני הרב, כאשר תוך כדי הדברים מעיר רבי שמואל הערות קטנות - כמו רוצה הוא להבין טוב יותר את דבריו. המו"ץ שביקש להוכיח את דבריו בצורה החלטית, פתח שולחן ערוך והחל קורא מן הכתב את ההלכה לפרטיה. רבי שמואל ישב לפניו, כתלמיד לפני רבו, וביקש ממנו שיבאר לו היטב את ההלכה, משל זקוק הוא להסבר מעמיק יותר להבנת הענין.

לפתע, בהארה של רגע תפס המו"ץ את טעותו, והבין היטב כי פסק דינו היה בטעות. הבשר כשר אפוא, ללא כל פקפוק. הוא קם וקרא לרבי שמואל: "דומני, כי טעיתי בפסק דיני. מיד אקרא לכרוז שישוב ויצא לדרך, עם הכרזה המבטלת את הקודמת לה, כי הבשר כשר ואין שום שאלה על הכלים!"

כאשר יצא המו"ץ מהבית, העלה רבי שמואל סלנט חיוך קט על שפתותיו. לאורך כל ה'תוכחה' - לא ניסה רבה של ירושלים לפרוץ את דבריו של המו"ץ, ולהוכיח לו כי הוא טועה, אלא הוא למד אתו את הסוגיה המדוברת, באופן שגרם לו לעמוד בעצמו על טעותו. הוא ידע אל נכון, כי אם יטען כלפיו שהוא שגה בפסק דינו, יתבצר הלה בעמדתו ויסרב מן הסתם להודות בטעות. כך, בחכמה רבה המשולבת בכבוד הזולת - זכה הרב לקיים בהידור רב את מצות התוכחה.

הרי לנו, כי על מנת שהתוכחה, אכן, תפעל את פעולתה, אין להאשים את האיש נשוא התוכחה ולומר לו: טעית! אלא יש לדבר אתו בכלליות על הדרך אותה יש לנהוג בכגון דא, וכך יבין הלה מעצמו כי שגה בדרכו.

ומכאן, תשובה לשאלתנו:

התורה הקדושה מלמדת אותנו, מהי הדרך הראויה להוכיח את הזולת, בכדי שהיא אכן תשיג את מטרתה. אומרת התורה: 'הֹכֵחַ תּוֹכִיחַ אֶת עַמִּיתְךָ' - כאשר אתה רואה שחברך עובר על ההלכה, עליו להוכיחו. ומהי הדרך הנכונה לקיים את מצות התוכחה? 'ולא תשא עליו חטא' - אין צורך להוכיחו ולתלות בו את האשמה, אלא יש ללמדו ולכוונו אל הדרך הנכונה, ובכך לגרום לו להבין מעצמו שהוא שגה בדרך.

(מאוצרותיו של הרב מרדכי פרוינדליך זצ"ל)

פינת ההלכה

הזמין שלשה גלילי טפט ונמצאו רק שניים האם יכול לבטל המקח

שאלה: ראובן הזמין במכירה שכונתית שלשה גלילי טפט לפסח, כשברא לקחתם נמצאו רק שניים. טוען ראובן אני צריך שלשה אין לי מה לעשות בשניים, האם יכול לבטל את כל המקח או חייב ליטול את השניים הנמצאים?

תשובה: הנה בשו"ע [רלב א] נקט שאם קנה 100 אגוזים ונמצאו 98 בטל מקח, אמנם ביארו האחרונים שאי"ז ביטול כל המקח, אלא ר"ל שלא שייך אונאה בדבר שבמניין. והוא במח' הראשונים אם בכה"ג בטל כל המקח שדעת רשב"ם ותוס' שבטל כולו, אבל דעת הרמב"ם ורשב"א שלא בטל אלא מה שלא הביא, דהיינו או ישרים לו למקחו או יחזיר מעות כנגד החסר. [ובדעת הר"י מיגאש נח' רע"א והגר"א].

ולמעשה, היות וכבר שילם מראש, נקט הרמ"א [ר ז] שאין יכול לתבוע מהמוכר להחזיר, וא"כ חייב ליטול את הנמצאים [עכ"פ לא יוכל לתבוע החזר עבורם]. אלא שבנידון זה, יכול לטעון שהיות וצריך את כל הכמות, ודוקא מהדגם הזה, וחושש שבמקרה"א לא ימצא דגם זה ועל כן לא יוכל להשתמש בו כלל, אינו חייב לקחת, ויכול ללכת לקנות במקום אחר את כל הכמות [אם אמנם החשש אמיתי/מוצדק].

אלא שיש לרדן בזה, גם על עצם המקח' איך הוא חל, דהיינו מוצרים שיש להם במחסן חל המקח בשעת תשלום [מדין סיטומתא, וככל תשלום באשראי], אבל כשאין להם מוצר הר"ז 'דשלב"ע' וא"א לקנותו, ויש לרדן איך יחול מקח בחציו [כשמוצר אחד מהרשימה אינו במלאי].

(הרה"ג אפרים קורלנד שליט"א)

חידה שבועית

השדה התצופה יש מקפא אדמ וכף שקיפה צופה קפא אחד. אדון אחד, קמצן וכבה מקפא, חפץ לישקף יחד עם מלוותו ותיקו כדי לחסוך בצלילות. צלמה אפוא כל הכפודה על המקפא והתוצאה הצפונה לא איחורה למוא: 142 ק"מ! ידוע שהאדון הנכבד שקפא 100 ק"מ יותר ממקפא חפציו, וכן מקפא התיק ק"מ 60% ממקפא המלווה. כמה שקפא האדון וכמה המלווה והתיק?

תשובה על חידה פרי"ש: הלל. תשובה לחידה: מוצע עשירה. **שם המוכה: צביון אלהים נ"י**

מזל טוב

מרכז העיר: משפחת ספיר לאירוסיה הבת משפחות שטיין - רדליך להולדת הבת הנכדה משפחת אלטמן להולדת הבת משפחות בן זאב - בלומנפלד להולדת הבת הנכדה משפחות הרב מנחם סלומון לאירוסיה הבת הנכדה משפחת משה אפרים גרוס לאירוסיה הבת **גני הדר-עמישב:** משפחות ה"ה וינטרוב - רבינוביץ לאירוסיה הבת הנכדה משפחת טשטבסקי - עקשטיין לבר מצוה לבן לנכד משפחת הרשלה לאירוסיה הבת

פתרונות לחידות והודעות לשמחות ניתן לשלוח עד יום שני בפקס: 037608833 או למייל a7608833@gmail.com